

Türk Kùltürüne Yönelik Tutum Ölçekleri: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması¹

Kürşad YILMAZ², Semih BABATÜRK³ ve Ahmet Buğra İNALÖZ⁴

Öz

Bu çalışmanın amacı, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenmiş öğrencilerin Türk kùltürüne yönelik tutumlarını belirlemede kullanılabilecek veri toplama araçları geliştirmektir. Araştırmanın açımlayıcı faktör analizi örnekleminde 311, doğrulayıcı faktör analizi örnekleminde 184 üniversite öğrencisi bulunmaktadır. Ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek amacıyla açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Ölçek bir tutumun boyutları olan bilişsel, duygusal ve davranışsal tutumu ölçecek şekilde organize edilmiş ancak açımlayıcı faktör analizi sonucunda beklenen yapıya ulaşılammıştır. Bu aşamadan sonra ölçek birbirinden bağımsız 3 ölçek olarak analiz edilmiştir. Türk Kùltürüne Yönelik Bilişsel Tutum Ölçeğinin tek boyutlu yapısında 8 madde bulunmakta ve bu yapı varyansın % 44,84'ünü açıklamaktadır. Ölçeğin Cronbach alfa katsayısı ise .82'dir. Doğrulayıcı Faktör Analizi sonucu hesaplanan uyum iyiliği değerleri şöyledir: $\chi^2/sd=1.789$, AGFI=.919, GFI=.955, CFI=.960, NFI=.915, IFI=.961, RMSEA=.066. Türk Kùltürüne Yönelik Duygusal Tutum Ölçeğinin tek boyutlu yapısında 9 madde bulunmakta ve bu yapı varyansın % 37,40'ını açıklamaktadır. Ölçeğin Cronbach alfa katsayısı ise .78'dir. Doğrulayıcı Faktör Analizi sonucu hesaplanan uyum iyiliği değerleri şöyledir: $\chi^2/sd=1.316$, AGFI=.930, GFI=.958, CFI=.982, NFI=.929, IFI=.982, RMSEA=.042. Türk Kùltürüne Yönelik Davranışsal Tutum Ölçeğinin tek boyutlu yapısında 10 madde bulunmakta ve bu yapı varyansın % 42,82'sini açıklamaktadır. Ölçeğin Cronbach alfa katsayısı ise .84'tür. Doğrulayıcı Faktör Analizi sonucu hesaplanan uyum iyiliği değerleri şöyledir: $\chi^2/sd=1.810$, AGFI=.858, GFI=.934, CFI=.963, NFI=.889, IFI=.930, RMSEA=.067.

Anahtar Kelimeler: Türk Kùltürüne Yönelik Tutum, Bilişsel Tutum, Duygusal Tutum, Davranışsal Tutum

The Scale of Attitude towards Turkish Culture: Validity and Reliability Study

Abstract

The aim of this study is to develop data collection tools that can be used to determine the attitudes of students who have learned Turkish as a foreign language towards Turkish culture. There were 311 university students in the exploratory factor analysis sample and 184 university students in the confirmatory factor analysis sample of the study. Exploratory and confirmatory factor analysis was performed to determine the construct validity of the scale. The scale was organized to measure cognitive, affective and behavioral attitudes, which are the dimensions of an attitude, but the expected structure could not be reached as a result of the exploratory factor analysis. After this stage, the scale was analyzed as 3 independent scales. There are 8 items in the one-dimensional structure of the Scale of Cognitive Attitudes towards Turkish Culture, and this structure explains 44.84% of the variance. The Cronbach's Alpha coefficient of the scale is .82. Goodness of fit values calculated by Confirmatory Factor Analysis is as follows: $\chi^2/sd=1.789$, AGFI=.919, GFI=.955, CFI=.960, NFI=.915, IFI=.961, RMSEA=.066. There are 9 items in the one-dimensional structure of the Affective Attitude Scale towards Turkish Culture, and this structure explains 37.40% of the variance. The Cronbach's Alpha coefficient of the scale is .78. Goodness of fit values calculated by Confirmatory Factor Analysis is as follows: $\chi^2/sd=1.316$, AGFI=.930, GFI=.958, CFI=.982, NFI=.929, IFI=.982, RMSEA=.042. There are 10 items in the one-dimensional structure of the Behavioral Attitude Scale towards Turkish Culture, and this structure explains 42.82% of the variance. The Cronbach's Alpha coefficient of the scale is .84. Goodness of fit values calculated by Confirmatory Factor Analysis is as follows: $\chi^2/sd=1.810$, AGFI=.858, GFI=.934, CFI=.963, NFI=.889, IFI=.930, RMSEA=.067.

Key Words: Attitude towards Turkish Culture, Cognitive Attitude, Affective Attitude, Behavioral Attitude

Atıf İçin / Please Cite As:

Yılmaz, K., Babatürk, S. ve İnalöz, A. B. (2023). Türk kùltürüne yönelik tutum ölçekleri: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(2), 502-513. doi:10.33206/mjss.1195971

Geliş Tarihi / Received Date: 28.10.2022

Kabul Tarihi / Accepted Date: 14.12.2022

¹ Bu makale 13. Uluslararası Eğitimde Yeni Yönelimler Kongresi'nde sunulan bildirinin güncellenmiş ve yeni veriler eklenmiş halidir.

² Prof. Dr. - Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Edebiyat Fakùltesi, kursad.yilmaz@manas.edu.kg

 ORCID: 0000-0002-3705-5094

³ Dr. - Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Edebiyat Fakùltesi, semih.babatürk@manas.edu.kg

 ORCID: 0000-0002-6778-4204

⁴ Okutman - Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Edebiyat Fakùltesi, ahmetbugra.inaloz@manas.edu.kg

 ORCID: 0000-0001-7928-1770

Giriş

Kültür bulanık bir kavram olduğu için somut bir şekilde görülmesi, elle tutulması ve tanımlanması zordur (Ralston, Gustafson, Cheung ve Terpstra, 1993, s. 250). Ancak kültürü, farklı insan topluluklarının sahip olduğu farklı yaşama biçimleri (Morgan, 1998) olarak tanımlamak mümkündür. Bu bağlamda kültür “tarihi ve toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ve araçların bütünü ile ilgilidir (Türk Dil Kurumu, 2022). Kültür, bir toplumun üyesi olarak, insanlığın öğrendiği bilgi, sanat, gelenek, görenek ve benzeri alışkanlıkları içine alan karmaşık bir bütündür (Güvenç, 1999, s. 112). Kültürün bu karmaşık bütünlüğü içinde “dil, din, tarih, ahlak, hukuk, bilim, felsefe, sanat, edebiyat, mimari, müzik, halk oyunları, coğrafya, örf, adet, gelenek, törensel etkinlikler, yemek” ve benzeri daha birçok boyut bulunmaktadır ve bu boyutlar birbirinden ayrı değil, bir bütünün birbirini tamamlayan, etkileyen ve etkileşen parçaları durumundadır. Bu parçaların bazıları gözle görülmez elle tutulmaz bir durumdadır ve ancak diğer parçalarda somutlaşması ile gözlenebilmektedir.

Eğitimciler kültürü, eğitim yolu ile kazanılan içerik, eğitimi ise bu içeriği kazandıran süreç olarak görmektedir. Yani kültürü eğitimsiz, eğitimi de kültürsüz düşünmek mümkün değildir (Yılmaz, 2021). Eğitim yol olarak görülürse, kültürü de yolcunun hayatı boyunca yaşayarak öğrendiklerinin tümü olarak görmek mümkündür (Güvenç, 1999, s. 15). Kültürü aktarmanın birçok yolu vardır ve yollardan biri de dil öğretme-öğrenme sürecidir. Çünkü bir dili öğrenmek sadece o dilin konuşulması ya da yazılmasından ibaret değildir. Dil öğrenmek aynı zamanda o dilin kültürünü de öğrenmek demektir. Öğrenilen her yeni dil yeni bir kültürü tanımak ve dolayısıyla o kültüre yönelik bir tutum geliştirmek demektir.

Türkçe, özellikle son yıllarda yabancı dil olarak en çok öğrenilen ve öğretilen dillerden biridir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretim çalışmaları Türk kültürünün tanıtılması açısından da çok önemli bir işlevi yerine getirmektedir. Bu işlev sonucunda Türkçe öğrenen kişilerin Türk kültürüne yönelik tutumlarının da olumlu yönde değişmesi beklenmekte ve bunu belirlemede kullanılabilir veri toplama araçlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Yapılan taramalar sonucunda literatürde yabancı dil olarak Türkçe öğrenen kişilerin Türk kültürüne yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla geliştirilmiş bir ölçeğe (Sallabaş ve Gök, 2022, s. 137) ulaşılmıştır. Sallabaş ve Gök (2022) “Türkçe Öğrenmiş Yabancı Öğrencilerin Türk Kültürüne Karşı Tutumları” adlı ölçek 21 maddeden oluşmakta ve Likert tipi katılım ölçeği ile cevaplanmaktadır. Ölçekte cevaplayan kişilerin tutumları “İlgi ve İsteksizlik” boyutlarıyla belirlenmiştir. Bu çalışmada ise Sallabaş ve Gök’ün (2022) çalışmasından farklı olarak cevaplayan kişilerin tutumlarını “bilişsel, duygusal ve davranışsal” boyutlarda belirlemede kullanılabilir bir veri toplama aracının geliştirilmesi amaçlanmıştır. Çünkü herhangi bir nesne, fikir ya da kişiye yönelik tutumlar, bilişsel ve duygusal öğeleri bulunan ve davranışsal bir eğilim içeren oldukça kalıcı bir sistemlerdir (Freedman, Sears ve Carlsmith, 1998, s. 318). Tutumların bilişsel boyutu, o tutum objesi hakkında sahip olunan bilgiler ile ilgilidir ve bunların sözle belirtilmesi yoluyla ortaya çıkmaktadır. Duygusal boyut, o tutum objesine karşı gözlenebilen duygusal tepkiler ile ilgilidir ve kalbin daha hızlı çarpması, konu ile konuşmalarda heyecanlanma ve terleme gibi fizyolojik tepkilerle ve sözel tepkilerin tümü ile gözlenebilmektedir. Davranışsal boyut ise o tutum ile ilgili objeye karşı gözlenebilen tüm davranışlar ile ilgilidir ve sözel ya da diğer davranışlar ile somutlaşmaktadır (Kağıtçıbaşı ve Cemalcılar, 2014, s. 132).

Bu öğeler, bir tutumu kendi içinde tutarlılığı olan bir sistem haline sokmaktadır. Böylece, kişinin çevresindeki çeşitli objelere karşı beslediği duyguları, o objeler hakkındaki fikirleri, bilgileri ve o objelere karşı davranışları devamlılık ve düzenlilik göstermektedir. Eğer bir tutum kişide yerleşmiş ve güçlü bir halde ise bilişsel, duygusal ve davranışsal öğelerin hepsi o kişide tam olarak bulunmaktadır. Daha zayıf tutumlarda ise diğer öğeler olsa da özellikle davranışsal öge çok zayıf olabilmektedir (Kağıtçıbaşı ve Cemalcılar, 2014, s. 132). Bu bağlamda öğrenilen hedef dil ve o dile ait kültüre yönelik belirli bir tutum oluşmaktadır. Bu tutum ise bilişsel, duygusal ve davranışsal boyutlarda somutlaşabilmektedir. Bu bağlamda Türk kültürüne yönelik tutumun bilişsel, duygusal ve davranışsal boyutları şunlar olabilir.

Türk Kültürüne Yönelik Tutumun Bilişsel Boyutu: Bu boyut Türk kültürü ile ilgili olarak sahip olunan bilgiler ile ilgilidir. Boyutta Türk kültürünün zenginliği ve farklı kültürlerin kaynaşma noktası olması, Türk dilinin zenginliği, Türklerde devlet geleneği vb. özelliklere vurgu yapılmıştır.

Türk Kültürüne Yönelik Tutumun Duygusal Boyutu: Bu boyut Türk kültürü ile ilgili olarak gözlenebilen duygusal tepkiler ile ilgilidir. Boyutta kişinin Türk kültürünü tanıdığı için mutlu olması ve tanıdığı daha çok sevmesi, Türk kültürü ile ilgili herhangi bir şeyle karşılaştığında tanıyabilmesi, Türk müziği dinlemeyi sevmesi, Türkiye ile ilgili yakınlarıyla konuşmaktan zevk alması, Türk insanını cana yakın, samimi ve sıcak bulması gibi özelliklere vurgu yapılmıştır.

Türk Kültürüne Yönelik Davranışsal Duygusal Boyutu: Bu boyut Türk kültürü ile ilgili olarak gözlenebilen tüm sözel ve diğer davranışlarla ilgilidir. Bu boyutta kişinin Türk kültürünü öğrenmelerini başkalarına tavsiye etmesi, çevresindekilere Türk kültürünü anlatmaya gayret etmesi, Türk kültürünü yansıtan dizi, film vb. ürünleri takip etmesi, Türk kültürünü yansıtan yazıları ve Türkçe hikâye, roman ve diğer eserleri severek okuması, Türkiye ile ilgili haberleri dikkatle takip etmesi, Türk kültürünü her yönüyle öğrenmeye çalışması, sosyal medya ortamlarındaki paylaşımlarında Türkçeyi kullanması gibi davranışlara vurgu yapılmıştır.

Yöntem

Bu çalışma bir ölçek geliştirme çalışmasıdır. Çalışmada Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenmiş kişilerin Türk kültürüne yönelik tutumlarını belirlemede kullanılabilecek bir veri toplama aracının geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Örneklem

Araştırmanın örneklemini, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi'nde öğrenim gören ve araştırmaya gönüllü olarak katılan ve Türkiye dışındaki farklı ülkelerden gelen öğrencilerden oluşmaktadır. Katılımcılar, Türkçeyi sonradan öğrenmiş kişilerdir. Araştırma kapsamında yapılacak olan Açıklayıcı ve Doğrulayıcı Faktör Analizi için 2 farklı zamanda veri toplanmıştır. İlk örneklem grubundan elde edilen veriler ile Açıklayıcı Faktör Analizi, ikinci örneklem grubundan elde edilen veriler ile Doğrulayıcı Faktör Analizi yapılmıştır.

Ölçek geliştirme çalışmalarında örneklem büyüklüğünün belirlenmesinde farklı görüşler bulunmaktadır. Madde sayısının 4 katı (MacCallum, Widaman, Preacher ve Hong, 2001); 5 katı (Bryman ve Cramer, 2001) ya da 10 katı (Nunnally, 1978) olması gerektiği ileri sürülmektedir. Field (2005) ise en az 300 kişi olması gerektiğini belirtmiştir. Araştırmada hem Açıklayıcı Faktör Analizi hem de Doğrulayıcı Faktör Analizi için ölçekte bulunan madde sayısının 10 katı kadar katılımcıya ulaşılması planlanmıştır. Buna göre Açıklayıcı Faktör Analizi için ölçekteki madde sayısı (33 madde) dikkate alınmış ve madde sayısının 10 katı olan 330 kişiye ulaşılması hedeflenmiştir. Doğrulayıcı Faktör Analizi için ise ölçeklerdeki en büyük madde sayısı 10 olduğundan en az 100 kişiye ulaşılması hedeflenmiştir. Ancak 100 kişinin yetersiz olabileceği düşüncesiyle 200 (Stevens, 2009) kişiden veri toplanmıştır.

Bu çerçevede, Açıklayıcı Faktör Analizi için 330 üniversite öğrencisinden veri toplanmış, ancak bunun 311 tanesi analize dâhil edilmiştir. Eksik ve hatalı olan katılımcı formları araştırma dışında bırakılmıştır. Açıklayıcı Faktör Analizi yapılan birinci örneklem grubunda yer alan öğrencilerin % 74.9'u kadın (n=233), % 25.1'i erkektir (n=78). Öğrencilerin % 13.5'i Edebiyat Fakültesi (n=42), % 9.3'ü Fen Fakültesi (n=29), % 5.8'i Güzel Sanatlar Fakültesi (n=18), % 16.7'si İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (n=52), % 10.3'ü İletişim Fakültesi (n=32), % 7.4'ü Mühendislik Fakültesi (n=23), % 15.8'i Veteriner Fakültesi (n=49), % 10.6'sı Ziraat Fakültesi (n=33), % 10.6'sı Turizm Fakültesi (n=33) öğrencisidir.

Doğrulayıcı Faktör Analizi için 200 üniversite öğrencisinden veri toplanmış, ancak bunun 184 tanesi analize dâhil edilmiştir. Eksik ve hatalı olan katılımcı formları araştırma dışında bırakılmıştır. Doğrulayıcı Faktör Analizi yapılan ikinci örneklem grubunda yer alan öğrencilerin % 80.98'i kadın (n=149), % 19.02'si erkektir (n=35). Öğrencilerin % 34.78'i Edebiyat Fakültesi (n=64), % 17.39'u Fen Fakültesi (n=32), % 14.67'si İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (n=27), % 26.09'u İletişim Fakültesi (n=48), % 7.07'si Mühendislik Fakültesi (n=13) öğrencisidir.

Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Türk Kültürüne Yönelik Tutum Ölçeği geliştirme çalışmaları kapsamında ilk önce ilgili literatür ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Bu incelemeler sonucunda bazı araştırmalara (Batmaz, 2022; Göçer, 2012; Ulusoy, 2009) ve veri toplama araçlarına (Akin, Saraçlı, Kılıç ve Yıldırım, 2017; Bay, Mert, Alyılmaz ve Albayrak, 2012; Sallabaş ve Gök, 2022) ulaşılmıştır. İncelenen çalışmalardan da yararlanılarak araştırmacılar tarafından çeşitli ölçek maddeleri yazılmış ve 50 maddelik bir madde havuzuna ulaşılmıştır. Madde havuzunda bulunan maddelere uygun bir cevap ölçeği (1 - Hiç Katılmıyorum, 2 - Katılmıyorum, 3 - Orta Derecede Katılıyorum, 4 - Katılıyorum, 5 - Kesinlikle Katılıyorum) kullanılmıştır. Cevap ölçeği olarak katılım ölçeğinin seçilmesinin sebebi, belirli bir ifadeye katılım göstermenin tutumun bir göstergesi olarak kabul edilmesidir.

Madde havuzundaki ifadeler, kapsam geçerliği için, 3'ü dil öğretimi, 2'si ölçme değerlendirme alanında çalışan uzmanın görüşüne sunulmuştur. Uzmanlardan değerlendirmelerinde, cevap ölçeğinin maddelerim

cevaplanabilmesine uygunluğuna dikkat etmeleri talep edilmiştir. Uzmanlardan gelen öneriler dikkate alınarak gerekli düzenlenmeler yapılmıştır. Daha sonra ölçeğin anlaşılabilirliğini incelemek amacıyla 10 öğrenciye uygulama yapılmıştır. Öğrencilerden gelen sorular ve öneriler de ölçeğe yansıtılmış ve sonuç olarak 33 maddeden oluşan bir ölçek elde edilmiştir. Bu aşamalardan sonra ön uygulama için hazır hale gelen ölçekte ters puanlanan madde bulunmamaktadır.

Verilerin Analizi

Türk Kültürüne Yönelik Tutum Ölçeğinin yapısını ve boyutlandırmasını belirlemek amacıyla ilk önce Açımlayıcı Faktör Analizi, daha sonra belirlenen yapının geçerli bir yapı olup olmadığını belirlemek için Doğrulayıcı Faktör Analizi yapılmıştır. Veri setinin faktör analizine uygunluğu için gerekli olanlar varsayımlar için dağılımın normalliği test edilmiş, tespit edilen uç değerler temizlenmiş ve bu işlemlerden sonra analizler tekrar yapılmıştır.

Dağılımın normalliği çarpıklık ve basıklık katsayılarına bakılarak belirlenmeye çalışılmış ve bu değerlerin +1 ile -1 aralığında olduğu tespit edilmiştir. Uç değerlerin belirlenmesinde ise z değerleri ve Mahalanobis uzaklıkları hesaplanmıştır. Z değeri +3'ten büyük ve -3'ten küçük olan değerler ile .01 anlamlılık düzeyine göre χ^2 tablo değerinin üzerindeki Mahalanobis değerleri uç değerler olarak belirlenmiş ve veri setinden çıkarılmıştır. Türk Kültürüne Yönelik Tutum Ölçeğinin güvenilirlik analizleri kapsamında madde-toplam korelasyonları, Cronbach alfa iç tutarlık katsayıları ve toplam puanlara göre oluşturulan alt ve üst % 27'lik grupların ortalama puanları arasındaki farklar incelenmiştir. Maddelerin ölçekte kalmasında faktör yük değerlerinin .40'dan büyük olması (Stevens, 2009) ve birden fazla faktöre yüksek yük veren maddelerin faktör yükleri arasındaki farkın en az .10 olması ölçütü temel alınmıştır (Büyüköztürk, 2014).

Bulgular

Makalenin bu bölümünde Türk Kültürüne Yönelik Tutum Ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik analizlerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Açımlayıcı Faktör Analizine İlişkin Bulgular

Öncelikle Açımlayıcı Faktör Analizi için toplanan verilerin faktör analizi için uygun olup olmadığının belirlenmesi için Kaiser Meyer Olkin (KMO) değeri ve Bartlett Küresellik Testi sonuçları incelemiştir. İlk analizde KMO değerinin .94 ve Bartlett Küresellik Testinin [$\chi^2=5036.512$; $sd=528$; $p<.01$] anlamlı olduğu belirlenmiş ve bu değerlere dayanarak verilerin faktörleşmeye uygun olduğuna (Büyüköztürk, 2014) karar verilmiştir. Buna göre 33 madde faktör analizine sokulmuş ve 3 faktörlü (bilişsel, duygusal ve davranışsal) bir yapı beklenmiştir. Ancak yapılan faktör analizi sonucunda ölçeğin iki faktörlü bir yapıya sahip olduğu ve beklenen yapının oluşmadığı belirlenmiştir. Bu aşamadan sonra ölçeğin birbirinden bağımsız 3 ölçek olarak analiz edilmesi kararlaştırılmış ve her bir ölçek tek tek analiz edilmiştir. Çünkü ölçek bir tutumun boyutları olan bilişsel, duygusal ve davranışsal boyutları ölçecek şekilde kurgulanmıştır.

Tablo 1'de Türk Kültürüne Yönelik Bilişsel Tutum Ölçeğinin Açımlayıcı Faktör Analizi ile ilgili sonuçlara yer verilmiştir.

Tablo 1. *Türk Kültürüne Yönelik Bilişsel Tutum Ölçeği Açımlayıcı Faktör Analizi Sonuçları*

Türk Kültürüne Yönelik Bilişsel Tutum Ölçeği			
Kaiser-Meyer-Olkin	.88		
Bartlett's Test of Sphericity	660,052	df 28	Sig. .00
Madde	Faktör Yük Değeri		
A1 - Türk kültürünü daha ayrıntılı tanımak isterim.	.76		
A2 - Türk kültürü bana çok şey kattı.	.72		
A3 - Türkçeyi çevremdeki insanlara da öğretmek isterim	.71		
A4 - Türk kültürüne ait öğeleri ilginç bulurum.	.71		
A5 - Türklerde devlet geleneği vardır.	.67		
A6 - Türk kültürüne uyum sağlamakta zorluk çekmem.	.67		
A7 - Türk kültürü farklı kültürlerin kaynaşma noktasıdır.	.58		
A8 - Türk dili zengin bir dildir.	.50		
Açıklanan varyans	44,84		

Türk Kültürüne Yönelik Bilişsel Tutum Ölçeğine ait verilerin faktör analizi için uygun olup olmadığının belirlenmesi amacıyla Kaiser Meyer Olkin (KMO) değeri ve Bartlett Küresellik Testi sonuçları incelenmiştir. Tablo 1'de de görüldüğü gibi KMO değeri .88 ve Bartlett Küresellik Testi [$\chi^2=660,052$;

sd=28; $p<.01$] olarak bulunmuştur. Bu değerler, verilerin faktörleşmeye uygun olduğunu göstermektedir (Büyüköztürk, 2014).

Yapılan Açımlayıcı Faktör Analizi sonucunda ölçeğin iki faktörlü bir yapıya sahip olduğu belirlenmiştir. Ölçekten faktör yük değeri .40'tan küçük olan üç madde tek tek çıkarılmış ve her defasında faktör analizi tekrar yapılmıştır. Maddeler çıkarıldıktan sonra tekrar yapılan Açımlayıcı Faktör Analizi sonucunda kalan maddelerin herhangi bir müdahale gerektirmeden tek faktörlü bir yapıda olduğu görülmüştür. Bu tek faktörlü yapının açıkladığı varyans % 44,84'tür. Türk Kültürüne Yönelik Bilişsel Tutum Ölçeğinde yer alan sekiz maddenin faktör yük değerleri .50 ile .76 arasında değişmektedir.

Türk Kültürüne Yönelik Duygusal Tutum Ölçeğinin Açımlayıcı Faktör Analizi ile ilgili sonuçlara Tablo 2'de yer verilmiştir.

Tablo 2. *Türk Kültürüne Yönelik Duygusal Tutum Ölçeği Açımlayıcı Faktör Analizi Sonuçları*

Türk Kültürüne Yönelik Duygusal Tutum Ölçeği			
Kaiser-Meyer-Olkin	.87		
Bartlett's Test of Sphericity	562,396	df 36	Sig. .00
Madde	Faktör Yük Değeri		
B1 - Türk kültürünü tanıdıkça daha çok seviyorum.	.75		
B2 - Türkiye ile ilgili yakınlarımla konuşmaktan zevk alırım.	.72		
B3 - Türkçe, hayatım boyunca kullanacağım bir dildir.	.68		
B4 - Türk insanını cana yakın buluyorum.	.64		
B5 - Tanıdığım Türkler samimi ve sıcak insanlardır.	.64		
B6 - Türk kültürünü tanıdığım için mutluyum.	.55		
B7 - Geleneksel Türk kıyafetlerini beğeniyorum.	.53		
B8 - Türk müziği dinlemeyi seviyorum.	.48		
B9 - Türk kültürü ile ilgili herhangi bir şeyle karşılaştığımda tanıyabilirim.	.45		
Açıklanan varyans	37,40		

Türk Kültürüne Yönelik Duygusal Tutum Ölçeğine ait verilerin faktör analizi için uygun olup olmadığının belirlenmesi amacıyla Kaiser Meyer Olkin (KMO) değeri ve Bartlett Küresellik Testi sonuçları incelenmiştir. Tablo 2'de de görüldüğü gibi KMO değeri .87 ve Bartlett Küresellik Testi [$\chi^2=562,396$; $sd=36$; $p<.01$] olarak bulunmuştur. Bu değerler, verilerin faktörleşmeye uygun olduğunu göstermektedir (Büyüköztürk, 2014).

Yapılan Açımlayıcı Faktör Analizi sonucunda ölçeğin iki faktörlü bir yapıya sahip olduğu belirlenmiştir. Ölçekten faktör yük değeri .40'tan küçük olan üç madde tek tek çıkarılmış ve her defasında faktör analizi tekrar yapılmıştır. Maddeler çıkarıldıktan sonra tekrar yapılan Açımlayıcı Faktör Analizi sonucunda kalan maddelerin herhangi bir müdahale gerektirmeden tek faktörlü bir yapıda olduğu görülmüştür. Bu tek faktörlü yapının açıkladığı varyans % 37,40'tır. Türk Kültürüne Yönelik Duygusal Tutum Ölçeğinde yer alan dokuz maddenin faktör yük değerleri .45 ile .75 arasında değişmektedir.

Türk Kültürüne Yönelik Davranışsal Tutum Ölçeğinin Açımlayıcı Faktör Analizi ile ilgili sonuçlara Tablo 3'te yer verilmiştir.

Tablo 3. *Türk Kültürüne Yönelik Davranışsal Tutum Ölçeği Açımlayıcı Faktör Analizi Sonuçları*

Türk Kültürüne Yönelik Davranışsal Tutum Ölçeği			
Kaiser-Meyer-Olkin	.89		
Bartlett's Test of Sphericity	927,728	df 45	Sig. .00
Madde	Faktör Yük Değeri		
C1 - Türk kültürünü her yönüyle öğrenmeye çalışırım.	.74		
C2 - Çevremdekilere Türk kültürünü anlatmaya gayret ederim.	.74		
C3 - Türkiye ile ilgili haberleri dikkatle takip ederim.	.70		
C4 - Türk kültürünü yansıtan yazıları keyifle okurum.	.70		
C5 - Türk kültürünü diğer insanlara anlatırım.	.68		
C6 - Türkçe hikâye, roman ve diğer eserleri severek okurum.	.66		
C7 - Uluslararası turnuvalarda Türk takımlarını desteklerim.	.62		
C8 - Sosyal medya ortamlarındaki paylaşımlarımda Türkçeyi kullanırım.	.62		
C9 - Türk kültürünü öğrenmelerini başkalarına tavsiye ederim.	.57		
C10 - Türk kültürünü yansıtan dizi, film vb. ürünleri takip ederim.	.48		
Açıklanan varyans	42,82		

Türk Kùltürüne Yönelik Davranışsal Tutum Ölçeğine ait verilerin faktör analizi için uygun olup olmadığının belirlenmesi amacıyla Kaiser Meyer Olkin (KMO) değeri ve Bartlett Küresellik Testi sonuçları incelenmiştir. Tablo 3'te de görüldüğü gibi KMO değeri .89 ve Bartlett Küresellik Testi [$\chi^2=927,728$; $sd=45$; $p<.01$] olarak bulunmuştur. Bu değerler, verilerin faktörleşmeye uygun olduğunu göstermektedir (Büyüköztürk, 2014).

Yapılan Açımlayıcı Faktör Analizi sonucunda ölçeğin üç faktörlü bir yapıya sahip olduğu belirlenmiştir. Ölçekten faktör yük değeri .40'tan küçük olan üç madde tek tek çıkarılmış ve her defasında faktör analizi tekrar yapılmıştır. Maddeler çıkarıldıktan sonra tekrar yapılan Açımlayıcı Faktör Analizi sonucunda kalan maddelerin herhangi bir müdahale gerektirmeden tek faktörlü bir yapıda olduğu görülmüştür. Bu tek faktörlü yapının açıkladığı varyans % 42,82'dir. Türk Kùltürüne Yönelik Davranışsal Tutum Ölçeğinde yer alan on maddenin faktör yük değerleri .48 ile .74 arasında değişmektedir.

Doğrulatoryı Faktör Analizine İlişkin Bulgular

Açımlayıcı Faktör Analizi sonucu birbirinden bağımsız 3 ölçek olarak kabul edilen ölçeklerden Türk Kùltürüne Yönelik Bilişsel Tutum Ölçeğinde tek boyutta 8 madde, Türk Kùltürüne Yönelik Duygusal Tutum Ölçeğinde tek boyutta 9 madde, Türk Kùltürüne Yönelik Davranışsal Tutum Ölçeğinde tek boyutta 10 madde yer almıştır. Doğrulatoryı Faktör Analizi yapmak amacıyla ölçekler farklı bir örneklem grubunda tekrar uygulanmıştır. Tablo 4, 5 ve 6'da kullanılan uyum indekslerine ilişkin uyum ölçütleri İlhan ve Çetin'in (2014) çalışmasından uyarlanmıştır.

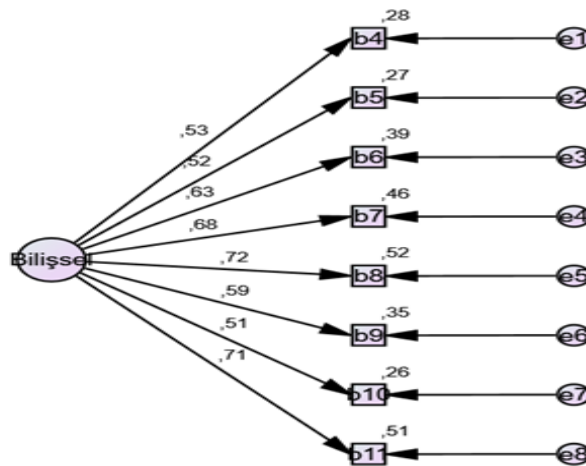
Tablo 4'te Türk Kùltürüne Yönelik Bilişsel Tutum Ölçeği için yapılan Doğrulatoryı Faktör Analizi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 4. Türk Kùltürüne Yönelik Bilişsel Tutum Ölçeği Doğrulatoryı Faktör Analizi Sonuçları

Uyum İndeksleri	Mükemmel Uyum Ölçütleri	Kabul Edilebilir Uyum Ölçütleri	Elde Edilen Değer	Uyum Sonucu
¹ χ^2 / sd	$0 \leq \chi^2 / sd \leq 2$	$2 \leq \chi^2 / sd \leq 3$	35,776/20=1,789	Mükemmel
² AGFI	$.90 \leq AGFI \leq 1.00$	$.85 \leq AGFI \leq .90$	.919	Mükemmel
³ GFI	$.95 \leq GFI \leq 1.00$	$.90 \leq GFI \leq .95$	.955	Mükemmel
³ CFI	$.95 \leq CFI \leq 1.00$	$.90 \leq CFI \leq .95$	.960	Mükemmel
³ NFI	$.95 \leq NFI \leq 1.00$	$.90 \leq NFI \leq .95$	.915	Kabul Edilebilir
³ IFI	$.95 \leq IFI \leq 1.00$	$.90 \leq IFI \leq .95$	.961	Mükemmel
⁴ RMSEA	$.00 \leq RMSEA \leq .05$	$.05 \leq RMSEA \leq .08$	.066	Kabul Edilebilir

¹(Kline, 2011), ²(Schermelele-Engel ve Moosbrugger, 2003), ³(Baumgartner ve Homburg, 1996; Bentler, 1980; Bentler ve Bonett, 1980; Marsh, Hau, Artelt, Baumert ve Peschar, 2006), ⁴(Browne ve Cudeck, 1993) Akt: İlhan ve Çetin (2014)

Tablo 4'te de görüldüğü üzere Türk Kùltürüne Yönelik Bilişsel Tutum Ölçeğine ait uyum iyiliği değerlerinin tümü, ölçeğin tek boyutlu ölçüm modelinin kabul edilebilir bir model olduğunu göstermektedir. Yapılan Doğrulatoryı Faktör Analizi sonucunda oluşan path diyagramına Şekil 1'de yer verilmiştir.

Şekil 1. Türk Kùltürüne Yönelik Bilişsel Tutum Ölçeği Path Diyagramı

Şekil 1'de de görüldüğü gibi Türk Kültürüne Yönelik Bilişsel Tutum Ölçeğinde yer alan 8 maddenin faktör yük değerleri .51 ile .72 arasında değişmektedir.

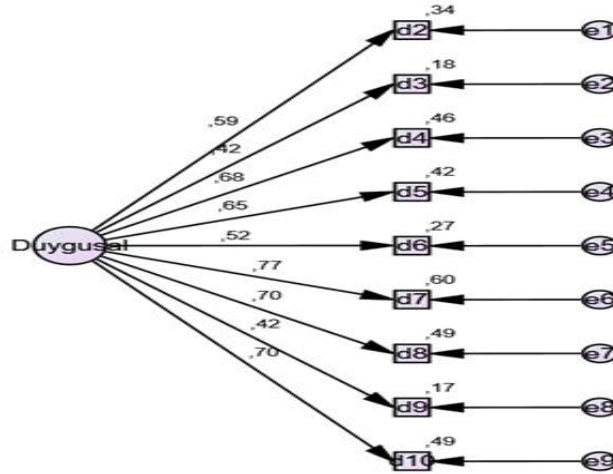
Türk Kültürüne Yönelik Duygusal Tutum Ölçeği için yapılan Doğrulayıcı Faktör Analizi sonuçları Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Türk Kültürüne Yönelik Duygusal Tutum Ölçeği Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Uyum İndeksleri	Mükemmel Uyum Ölçütleri	Kabul Edilebilir Uyum Ölçütleri	Elde Edilen Değer	Uyum Sonucu
¹ χ^2 / sd	$0 \leq \chi^2 / sd \leq 2$	$2 \leq \chi^2 / sd \leq 3$	35,529/27=1,316	Mükemmel
² AGFI	$.90 \leq AGFI \leq 1.00$	$.85 \leq AGFI \leq .90$	.930	Mükemmel
³ GFI	$.95 \leq GFI \leq 1.00$	$.90 \leq GFI \leq .95$	.958	Mükemmel
³ CFI	$.95 \leq CFI \leq 1.00$	$.90 \leq CFI \leq .95$	.982	Mükemmel
³ NFI	$.95 \leq NFI \leq 1.00$	$.90 \leq NFI \leq .95$	.929	Kabul Edilebilir
³ IFI	$.95 \leq IFI \leq 1.00$	$.90 \leq IFI \leq .95$	.982	Mükemmel
⁴ RMSEA	$.00 \leq RMSEA \leq .05$	$.05 \leq RMSEA \leq .08$	.042	Mükemmel

¹(Kline, 2011), ²(Schermelele-Engel ve Moosbrugger, 2003), ³(Baumgartner ve Homburg, 1996; Bentler, 1980; Bentler ve Bonnett, 1980; Marsh, Hau, Artelt, Baumert ve Peschar, 2006), ⁴(Browne ve Cudeck, 1993) Akt: İlhan ve Çetin (2014)

Tablo 5'te de görüldüğü üzere, Türk Kültürüne Yönelik Duygusal Tutum Ölçeğine ait uyum iyiliği değerlerinin tümü, ölçeğin tek boyutlu ölçüm modelinin kabul edilebilir bir model olduğunu göstermektedir. Yapılan Doğrulayıcı Faktör Analizi sonucunda oluşan path diyagramına Şekil 2'de yer verilmiştir.

Şekil 2. Türk Kültürüne Yönelik Duygusal Tutum Ölçeği Path Diyagramı

Şekil 2'de de görüldüğü gibi Türk Kültürüne Yönelik Duygusal Tutum Ölçeğinde yer alan 9 maddenin faktör yük değerleri .42 ile .77 arasında değişmektedir.

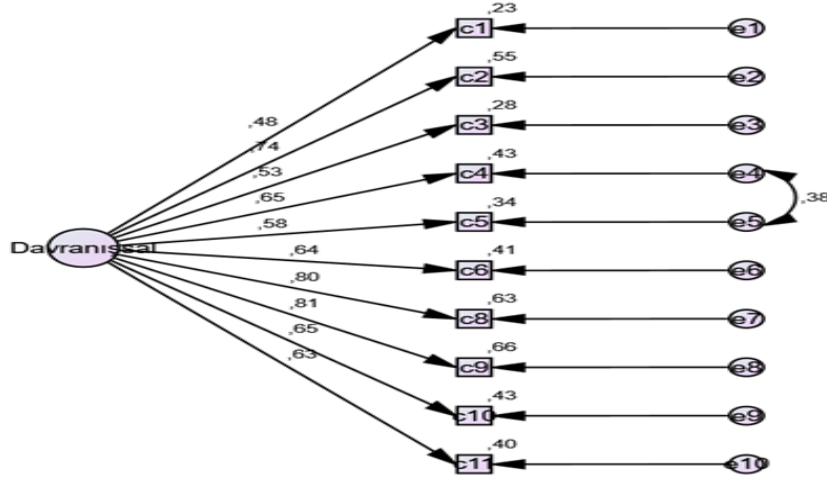
Türk Kültürüne Yönelik Davranışsal Tutum Ölçeği için yapılan Doğrulayıcı Faktör Analizi sonucu elde edilen bulgulara Tablo 6'da yer verilmiştir. Doğrulayıcı Faktör Analizi aracılığıyla Türk Kültürüne Yönelik Davranışsal Tutum Ölçeğinde (C4-C5) bir düzeltme (modifikasyon) yapılmıştır.

Tablo 6. Türk Kültürüne Yönelik Davranışsal Tutum Ölçeği Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Uyum İndeksleri	Mükemmel Uyum Ölçütleri	Kabul Edilebilir Uyum Ölçütleri	Elde Edilen Değer	Uyum Sonucu
¹ χ^2 / sd	$0 \leq \chi^2 / sd \leq 2$	$2 \leq \chi^2 / sd \leq 3$	61,548/34=1,810	Mükemmel
² AGFI	$.90 \leq AGFI \leq 1.00$	$.85 \leq AGFI \leq .90$	.858	Kabul Edilebilir
³ GFI	$.95 \leq GFI \leq 1.00$	$.90 \leq GFI \leq .95$	.934	Mükemmel
³ CFI	$.95 \leq CFI \leq 1.00$	$.90 \leq CFI \leq .95$	.963	Mükemmel
³ NFI	$.95 \leq NFI \leq 1.00$	$.90 \leq NFI \leq .95$	.889	Kabul Edilebilir
³ IFI	$.95 \leq IFI \leq 1.00$	$.90 \leq IFI \leq .95$	.930	Kabul Edilebilir
⁴ RMSEA	$.00 \leq RMSEA \leq .05$	$.05 \leq RMSEA \leq .08$	.067	Kabul Edilebilir

¹(Kline, 2011), ²(Schermelele-Engel ve Moosbrugger, 2003), ³(Baumgartner ve Homburg, 1996; Bentler, 1980; Bentler ve Bonnett, 1980; Marsh, Hau, Artelt, Baumert ve Peschar, 2006), ⁴(Browne ve Cudeck, 1993) Akt: İlhan ve Çetin (2014)

Tablo 6'da verilen uyum iyiliği değerlerinde grldği gibi Türk Kültürüne Yönelik Davranışsal Tutum leğine ait tek boyutlu ölçüm modelinin kabul edilebilir bir model olduğu söylenebilir. Yapılan Doğrlayıcı Faktör Analizi sonucunda oluşan path diyagramına Şekil 3'te yer verilmiştir.

Şekil 3. Türk Kültürüne Yönelik Davranışsal Tutum leği Path Diyagramı

Şekil 3'te de grldği gibi Türk Kültürüne Yönelik Davranışsal Tutum leğinde yer alan 9 maddenin faktör yük değerleri .48 ile .81 arasında değişmektedir.

Ölçeklerin Güvenirliğine İlişkin Bulgular

Türk Kültürüne Yönelik Bilişsel Tutum leği, Türk Kültürüne Yönelik Duygusal Tutum leği ve Türk Kültürüne Yönelik Davranışsal Tutum leğinin güvenirlik analizleri kapsamında yapılan madde-toplam korelasyonu, alt ve üst % 27'lik grupların madde ortalama puanları arasındaki farkların incelenmesi ve Cronbach alfa iç tutarlık katsayılarına Tablo 7'de yer verilmiştir.

Tablo 7. Ölçeklerin Güvenirliğine İlişkin Sonuçlar

Ölçekler	Madde No	Madde-Toplam Korelasyonu	Alt % 27 (n=84)		st % 27 (n=84)		t	P	Cronbach Alfa
			AO	S	AO	S			
Türk Kültürüne Yönelik Bilişsel Tutum leği	A1	.58	4,80	0,42	3,20	0,78	16,54	.00	.82
	A2	.52	4,75	0,46	3,29	0,67	16,30	.00	
	A3	.51	4,69	0,49	3,09	0,78	15,87	.00	
	A4	.51	4,61	0,55	3,26	0,60	15,13	.00	
	A5	.45	4,55	0,58	3,27	0,58	14,16	.00	
	A6	.44	4,54	0,56	3,29	0,69	12,81	.00	
	A7	.34	4,34	0,63	3,13	0,67	12,07	.00	
	A8	.31	4,80	0,42	4,04	0,74	8,16	.00	
Türk Kültürüne Ynelik Duygusal Tutum leği	B1	.56	4,77	0,42	3,42	0,69	15,10	.00	.78
	B2	.52	4,65	0,52	3,42	0,69	14,72	.00	
	B3	.46	4,63	0,57	3,08	0,86	13,62	.00	
	B4	.41	4,48	0,63	3,17	0,64	13,32	.00	
	B5	.41	4,71	0,50	3,47	0,81	11,85	.00	
	B6	.31	4,84	0,36	4,02	0,67	9,80	.00	
	B7	.31	4,44	0,71	3,08	0,85	11,15	.00	
	B8	.31	4,72	0,64	3,61	1,02	8,35	.00	
B9	.31	4,41	0,69	3,46	0,68	8,92	.00		
Trk Kltrne Yönelik Davranışsal Tutum leği	C1	.55	4,51	0,57	3,13	0,65	14,58	.00	.84
	C2	.54	4,52	0,56	3,11	0,71	14,04	.00	
	C3	.50	4,09	0,90	2,28	0,80	13,77	.00	
	C4	.48	4,36	0,69	3,04	0,74	11,94	.00	
	C5	.46	4,53	0,56	3,21	0,69	13,47	.00	
	C6	.43	4,35	0,63	2,85	0,93	12,19	.00	
	C7	.39	4,40	0,73	2,63	0,99	13,20	.00	
	C8	.39	4,53	0,71	2,75	0,96	13,57	.00	
	C9	.33	4,73	0,51	3,63	0,74	11,22	.00	
	C10	.30	4,46	0,70	3,35	1,07	7,92	.00	

Tablo 7’de de görüldüğü üzere Türk Kültürüne Yönelik Bilişsel Tutum Ölçeğinde yer alan maddelerin madde-toplam korelasyonları .31 ile .58 arasında; Türk Kültürüne Yönelik Duygusal Tutum Ölçeğinde yer alan maddelerin madde-toplam korelasyonları .30 ile .56 arasında; Türk Kültürüne Yönelik Davranışsal Tutum Ölçeğinde yer alan maddelerin madde-toplam korelasyonları .30 ile .55 arasında değişmektedir. Madde-toplam korelasyonun pozitif ve yüksek olması, maddelerin benzer davranışları örneklediğini ve ölçeğin iç tutarlığının yüksek olduğu şeklinde yorumlanmaktadır. Madde-toplam korelasyonu .30 ve daha yüksek olan maddelerin cevaplayan kişileri iyi derecede ayırt ettiği ifade edilmektedir (Büyüköztürk, 2014).

Ölçeklerden elde edilen toplam puanlara göre oluşturulan alt ve üst % 27’lik grupların ortalama puanları arasındaki farklar da incelenmiştir. Gruplar arasındaki farkların anlamlı çıkması, maddelerin cevaplayan kişileri ölçülen davranış bakımından ayırt ettiği şeklinde yorumlanmaktadır (Büyüköztürk, 2014). Yapılan analizde, tüm maddelerin alt ve üst % 27’lik grupları arasındaki fark $p < .001$ düzeyinde anlamlıdır. Ayrıca, ölçeklerin güvenirliliği için Cronbach Alfa iç tutarlık katsayıları da incelenmiştir. Bu katsayı, Türk Kültürüne Yönelik Bilişsel Tutum Ölçeği için .82, Türk Kültürüne Yönelik Duygusal Tutum Ölçeği için .78, Türk Kültürüne Yönelik Davranışsal Tutum Ölçeği için ise .84 olarak belirlenmiştir.

Sonuç

Bu çalışma kapsamında Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenmiş öğrencilerin Türk kültürüne yönelik tutumlarını belirlemede kullanılabilir üç veri toplama aracı geliştirilmiştir. Ölçeğin Açımlayıcı Faktör Analizi için 311, Doğrulayıcı Faktör Analizi için 184 üniversite öğrencisinden veri toplanmıştır. Ölçek bir tutumun boyutları olan bilişsel, duygusal ve davranışsal tutumu ölçecek şekilde organize edilmiştir. Bu çerçevede başlangıçta 33 maddelik bir soru havuzu oluşturulmuş ve bilişsel, duygusal ve davranışsal tutumu ölçecek üç boyutlu bir yapı beklenmiştir. Ancak yapılan faktör analizi sonucunda ölçeğin iki faktörlü bir yapıya sahip olduğu ve beklenen yapının oluşmadığı belirlenmiştir. Bu aşamadan sonra ölçek birbirinden bağımsız 3 ölçek olarak analiz edilmiştir.

Yapılan Açımlayıcı Faktör Analizi sonucunda Türk Kültürüne Yönelik Bilişsel Tutum Ölçeğinde bulunan 11 maddenin 2 faktörde toplandığı belirlenmiştir. Faktör yük değeri .40’tan küçük olan üç madde çıkarılmış, tekrar faktör analizi yapılmış ve ölçeğin tek boyutlu olduğu belirlenmiştir. Tek boyutlu bu yapının açıkladığı varyans % 44,84’tür. Ölçekte yer alan maddelerin faktör yük değerleri .50 ile .76 arasında değişmektedir.

Türk Kültürüne Yönelik Duygusal Tutum Ölçeğinde bulunan 10 maddenin 2 faktörde toplandığı belirlenmiştir. Faktör yük değeri .40’tan küçük olan bir madde çıkarılmış, tekrar faktör analizi yapılmış ve ölçeğin tek boyutlu olduğu belirlenmiştir. Tek boyutlu bu yapının açıkladığı varyans % 37,40’tır. Ölçekte yer alan maddelerin faktör yük değerleri .45 ile .75 arasında değişmektedir.

Türk Kültürüne Yönelik Davranışsal Tutum Ölçeğinde bulunan 12 maddenin 3 faktörde toplandığı belirlenmiştir. Faktör yük değeri .40’dan küçük olan iki madde çıkarılmış, tekrar faktör analizi yapılmış ve ölçeğin tek boyutlu olduğu belirlenmiştir. Tek boyutlu bu yapının açıkladığı varyans % 42,82’dir. Ölçekte yer alan maddelerin faktör yük değerleri .48 ile .74 arasında değişmektedir.

Türk Kültürüne Yönelik Bilişsel Tutum Ölçeğinin Açımlayıcı Faktör Analizi tek faktörde toplanan 8 maddelik yapısına Doğrulayıcı Faktör Analizi uygulanmıştır. Doğrulayıcı Faktör Analizi ile hesaplanan uyum iyiliği değerleri şöyledir: $\chi^2/sd=1.789$, AGFI=.919, GFI=.955, CFI=.960, NFI=.915, IFI=.961, RMSEA=.066. Doğrulayıcı Faktör Analizi ile hesaplanan uyum iyiliği değerleri modelin geçerli bir model olduğunu göstermektedir. Türk Kültürüne Yönelik Bilişsel Tutum Ölçeğinde yer alan 8 maddenin faktör yük değerleri .51 ile .72 arasında değişmektedir. Böylece söz konusu yapının doğrulandığına karar verilmiştir.

Türk Kültürüne Yönelik Duygusal Tutum Ölçeğinin Açımlayıcı Faktör Analizi tek faktörde toplanan 9 maddelik yapısına Doğrulayıcı Faktör Analizi uygulanmıştır. Doğrulayıcı Faktör Analizi ile hesaplanan uyum iyiliği değerleri şöyledir: $\chi^2/sd=1.316$, AGFI=.930, GFI=.958, CFI=.982, NFI=.929, IFI=.982, RMSEA=.042. Doğrulayıcı Faktör Analizi ile hesaplanan uyum iyiliği değerleri modelin geçerli bir model olduğunu göstermektedir. Türk Kültürüne Yönelik Duygusal Tutum Ölçeğinde yer alan 9 maddenin faktör yük değerleri .42 ile .77 arasında değişmektedir. Böylece söz konusu yapının doğrulandığına karar verilmiştir.

Türk Kültürüne Yönelik Davranışsal Tutum Ölçeğinin Açımlayıcı Faktör Analizi tek faktörde toplanan 9 maddelik yapısına Doğrulayıcı Faktör Analizi uygulanmıştır. Doğrulayıcı Faktör Analizi ile

hesaplanan uyum iyiliği değerleri şoyledir: $\chi^2/sd=1.810$, AGFI=.858, GFI=.934, CFI=.963, NFI=.889, IFI=.930, RMSEA=.067. yapısına Doğrulatoryı Faktör Analizi aracılığıyla Türk Kùltürüne Yönelik Davranışsal Tutum Ölçeğinde (C4-C5) bir düzeltme (modifikasyon) yapılmıştır. Türk Kùltürüne Yönelik Davranışsal Tutum Ölçeğinde yer alan 9 maddenin faktör yük değerleri .48 ile .81 arasında değişmektedir. Doğrulatoryı Faktör Analizi ile hesaplanan uyum iyiliği değerleri modelin geçerli bir model olduğunu göstermektedir.

Türk Kùltürüne Yönelik Bilişsel Tutum Ölçeğinde yer alan maddelerin madde-toplam korelasyonları .31 ile .58 arasında; Türk Kùltürüne Yönelik Duygusal Tutum Ölçeğinde yer alan maddelerin madde-toplam korelasyonları .31 ile .56 arasında; Türk Kùltürüne Yönelik Davranışsal Tutum Ölçeğinde yer alan maddelerin madde-toplam korelasyonları .30 ile .55 arasında değişmektedir.

Güvenirlik analizi kapsamında yapılan alt ve üst % 27'lik grupların ortalama puanları arasındaki farkların karşılaştırılması, maddelerin ölçülen davranış bakımından kişileri ayırt ettiğini göstermektedir. Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı Türk Kùltürüne Yönelik Bilişsel Tutum Ölçeği için .82, Türk Kùltürüne Yönelik Duygusal Tutum Ölçeği için .78, Türk Kùltürüne Yönelik Davranışsal Tutum Ölçeği için ise .84 olarak belirlenmiştir.

Bu araştırma kapsamında geliştirilen Türk Kùltürüne Yönelik Bilişsel Tutum Ölçeği, Türk Kùltürüne Yönelik Duygusal Tutum Ölçeği ve Türk Kùltürüne Yönelik Davranışsal Tutum Ölçeğinde ters madde bulunmamaktadır. Ölçeklerde yer alan maddeler "1-Hiç Katılmıyorum, 2-Katılmıyorum, 3-Orta Derecede Katılmıyorum, 4-Katılmıyorum, 5-Kesinlikle Katılmıyorum" şeklinde yanıtlanmaktadır. Bu ölçeklerden alınan puanın yükselmesi yanıtlayan kişinin Türk kùltürüne yönelik olarak bilişsel, duygusal ya da davranışsal boyutlarda olumlu bir tutuma sahip olduğunu göstermektedir. Bu ölçekleri bir arada kullanarak herhangi bir toplam puan elde etmek mümkün değildir. Ölçekler bir arada uygulansa da ayrı ayrı puanlanması ve değerlendirilmesi gerekir.

Türk Kùltürüne Yönelik Bilişsel Tutum Ölçeği, Türk Kùltürüne Yönelik Duygusal Tutum Ölçeği ve Türk Kùltürüne Yönelik Davranışsal Tutum Ölçeğinin geçerlik ve güvenilirliğine ilişkin bulgular birlikte değerlendirildiğinde, ölçeklerin Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen kişilerin Türk kùltürüne yönelik tutumlarını belirlemede kullanılabilecek geçerli ve güvenilir araçlar olduğu ifade edilebilir.

Etik Beyan

"*Türk Kùltürüne Yönelik Tutum Ölçekleri: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması*" başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel kurallara, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir. Etik kurul izni: Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etięi Kurulu'nun 28 Eylül 2022 tarih ve 2022-7 sayılı toplantısında alınmıştır.

Kaynakça

- Akın, C., Saraçlı, S., Kılıç, İ. ve Yıldırım, İ. (2017). Türk dünyası tutum ölçeği. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 12(30), 649-664.
- Batmaz, O. (2022). Sınıf öğretmenlerinin Türk Dünyasına yönelik tutumlarının incelenmesi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(4), 1360-1369. <https://doi.org/10.33206/mjss.1098558>.
- Bay, E., Mert, O., Alyılmaz, S. ve Albayrak, F. (2012). Eski Türk Eserlerine İlişkin Tutum Ölçeği geliştirilmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 1(2), 70-82
- Bryman, A. ve Cramer, D. (2001). *Quantitative data analysis with SPSS release 10 for windows: A guide for social scientists*. London: Routledge.
- Büyüköztürk, ř. (2014). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Field, A. (2005). *Discovering statistics using SPSS* (2nd Edition). London: SAGE Publication.
- Freedman, J. L., Sears, D. O. ve Carlsmith, J. M. (1998). *Sosyal psikoloji* (Çev: A. Dönmez) (3. Baskı). Ankara: İmge Yayınevi.
- Göçer, A. (2012). Dil-kùltür ilişkisi ve etkileşimi üzerine. *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, 729, 50-57.
- Güvenç, B. (1999). *İnsan ve kùltür* (8. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- İlhan, M. ve Çetin, B. (2014). LISREL ve AMOS programları kullanılarak gerçekteştirilen yapısal eşitlik modeli (YEM) analizlerine ilişkin sonuçların karşılaştırılması. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 5(2), 26-42. DOI: 10.21031/epod.31126.
- Kağıtçıbaşı, Ç. ve Cemalcılar, Z. (2014). *Dünden bugüne insan ve insanlar* (16. Baskı). İstanbul: Evrim Yayınları.
- MacCallum, R. C., Widaman, K. F., Preacher, K. J. ve Hong, S. (2001). Sample size in factor analysis: the role of model error. *Multivariate Behavioral Research*, 36(4), 611-637. https://doi.org/10.1207/S15327906MBR3604_06
- Morgan, G. (1998). *Yönetim ve örgüt teorilerinde metafor* (Çev: G. Bulut). İstanbul: MESS Yayınları.

- Nunnally, J. C. (1978). *Psychometric theory*. New York: McGraw Hill
- Ralston, D. A., Gustafson, D. J., Cheung, F. ve Terpstra, R. H. (1993). Differences in managerial values: A study of U.S., Hong Kong and PRC managers. *Journal of International Business Studies*, 24(2), 249-275. <https://doi.org/10.1057/palgrave.jibs.8490232>.
- Sallabaş, M. E. ve Gök, V. (2022). Türkçe öğrenmiş yabancı öğrencilerin ‘Türk kültürüne’ karşı tutumlarını belirlemeye yönelik bir ölçek geliştirme çalışması. *Türk kültürü üzerine çalışmalar* (Edt: F. Temizyürek ve E. Barın). Ankara: Uluslararası Kültür ve Dil Araştırmaları Derneği Yayınları. ss. 137-147.
- Stevens, J. (2009). *Applied multivariate statistics for the social sciences* (5th Edition). Mahwah, NJ: Routledge Academic.
- Türk Dil Kurumu (2022). *Türkçe sözlük*. <https://sozluk.gov.tr/>.
- Ulusoy, K. (2009). İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin Türk dünyası ve Türk cumhuriyetlerine yönelik tutum ve düşünceleri. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 26, 357-377.
- Yılmaz, K. (2021). *Eğitim yönetiminde değerler* (5. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.

EXTENDED ABSTRACT

The aim of this study is to develop a data collection tools that can be used to determine the attitudes of students who have learned Turkish as a foreign language towards Turkish culture. The data collection tool was organized in a way to determine the attitudes of the respondents in the “cognitive, affective and behavioral” dimensions. Because these elements make an attitude a system that is consistent within itself. Thus, a person's feelings towards various objects around them, their ideas, knowledge about those objects and their behavior towards those objects show continuity and regularity. In established and strong attitudes, cognitive, affective and behavioral elements are all fully present. In weaker attitudes, especially the behavioral element can be very weak (Kağıtçıbaşı & Cemalçılar, 2014, p. 132). In this context, a certain attitude is formed towards the target language learned and the culture of that language. This attitude can be embodied in cognitive, affective and behavioral dimensions.

There were 311 university students in the exploratory factor analysis sample and 184 university students in the confirmatory factor analysis sample of the study. Exploratory and confirmatory factor analysis was performed to determine the construct validity of the scale. The scale was organized to measure cognitive, affective and behavioral attitudes, which are the dimensions of an attitude, but the expected structure could not be reached as a result of the exploratory factor analysis. After this stage, the scale was analyzed as 3 independent scales.

As a result of the Exploratory Factor Analysis, it was determined that 11 items in the Scale of Cognitive Attitudes towards Turkish Culture composed of 2 factors. Three items with a factor load value less than 40 were removed, factor analysis was performed again and it was determined that the scale was one-dimensional. The variance explained by this one-dimensional structure is 44,84%. The factor load values of the items in the scale vary between .50 and .76.

The 10 items in the Scale of Affective Attitudes towards Turkish Culture composed of 2 factors. An item with a factor load value less than .40 was removed, factor analysis was performed again and it was determined that the scale was one-dimensional. The variance explained by this one-dimensional structure is 37,40%. The factor load values of the items in the scale vary between .45 and .75.

It was determined that 12 items in the Scale of Behavioral Attitudes towards Turkish Culture composed of 3 factors. Two items with a factor load value less than .40 were removed, factor analysis was performed again and it was determined that the scale was one-dimensional. The variance explained by this one-dimensional structure is 42,82%. The factor load values of the items in the scale ranged from .48 to .74.

Confirmatory Factor Analysis was applied to the 8-item structure of the Explanatory Factor Analysis of the Scale of Cognitive Attitudes towards Turkish Culture. Goodness of fit values calculated by Confirmatory Factor Analysis is as follows: $\chi^2/sd=1.789$, AGFI=.919, GFI=.955, CFI=.960, NFI=.915, IFI=.961, RMSEA=.066. Goodness of fit values calculated by Confirmatory Factor Analysis show that the model is a valid model. The factor load values of 8 items in the Scale of Cognitive Attitudes towards Turkish Culture ranged from .51 to .72. Thus, it was decided that the structure in question was confirmed.

Confirmatory Factor Analysis was applied to the 9-item structure of the Exploratory Factor Analysis of the Scale of Affective Attitudes towards Turkish Culture. Goodness of fit values calculated by Confirmatory Factor Analysis is as follows: $\chi^2/sd=1.316$, AGFI=.930, GFI=.958, CFI=.982, NFI=.929, IFI=.982, RMSEA=.042. Goodness of fit values calculated by Confirmatory Factor Analysis show that

the model is a valid model. The factor load values of 9 items in the Scale of Affective Attitudes towards Turkish Culture ranged from .42 to .77. Thus, it was decided that the structure in question was confirmed.

Confirmatory Factor Analysis was applied to the 9-item structure of the Explanatory Factor Analysis of the Behavioral Attitudes towards Turkish Culture Scale, which composed of a single factor. Goodness of fit values calculated by Confirmatory Factor Analysis is as follows: $\chi^2/sd=1.810$, AGFI=.858, GFI=.934, CFI=.963, NFI=.889, IFI=.930, RMSEA=.067. A correction (modification) was made in the Behavioral Attitudes towards Turkish Culture Scale (C4-C5) by means of Confirmatory Factor Analysis. The factor load values of 9 items in the Scale of Behavioral Attitudes towards Turkish Culture ranged from .48 to .81. calculated by Confirmatory Factor Analysis show that the model is a valid model.

The item-total correlations of the items in the Scale of Cognitive Attitudes towards Turkish Culture ranged from .31 to .58; the item-total correlations of the items in the Scale of Affective Attitudes towards Turkish Culture ranged from .31 to .56; the item-total correlations of the items in the Scale of Behavioral Attitudes towards Turkish Culture ranged from .30 to .55.

Comparison of the differences between the mean scores of the lower and upper 27% groups within the scope of reliability analysis shows that the items distinguish people in terms of measured behavior. The Cronbach's Alpha internal consistency coefficient was determined as .82 for the Scale of Cognitive Attitudes towards Turkish Culture, .78 for the Scale of Affective Attitudes towards Turkish Culture, and .84 for the Scale of Behavioral Attitudes towards Turkish Culture.

In the Cognitive Attitude Scale towards Turkish Culture, Affective Attitudes towards Turkish Culture Scale and Behavioral Attitudes towards Turkish Culture Scale developed within the scope of this research, there are no reverse scored items. The items in the scales are answered as "1-Strongly disagree, 2-Disagree, 3-Moderately Agree, 4-Agree, 5-Strongly Agree". An increase in the score obtained from these scales indicates that the respondent has a positive attitude towards Turkish culture in cognitive, affective or behavioral dimensions. It is not possible to obtain any total score by using these scales together. Although the scales are applied together, they must be scored and evaluated separately.

When the findings related to the validity and reliability of the Cognitive Attitude Scale towards Turkish Culture, the Scale of Affective Attitudes towards Turkish Culture and the Behavioral Attitude Scale towards Turkish Culture are evaluated together, it can be stated that the scales mentioned are valid and reliable tools that can be used to determine the attitudes of people learning Turkish as a foreign language towards Turkish culture.